

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/138/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7020200328
Dátum vydania rozhodnutia: 13. 10. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Martinčeková
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:7020200328.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Michala Novotného, v právnej veci žalobcu: N. D.Š., Q.. XX.XX.XXXX, U. Š. Č.. XX, X., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 27.04.2020, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č.k. 9Sa/4/2020 - 92 zo dňa 28.04.2022 takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.

Žalovanej náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

odôvodnenie:

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „správny súd“) napadnutým rozsudkom č.k. 9Sa/4/2020 - 92 zo dňa 28.04.2022 zamietol postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok v znení účinnom do 30.6.2023 (ďalej len „SSP“) žalobu zo dňa 13.05.2020, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej. XXX XXX XXXX X zo dňa 27.04.2020 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Účastníkom konania právo na náhradu trov konania nepriznal.

2. Preskúmaným rozhodnutím generálny riaditeľ žalovanej zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie (ako prvostupňový správny orgán) č. XXX XXX XXXX X zo dňa 08.01.2020, ktorým prvostupňový správny orgán podľa § 73, § 112 ods. 4, § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej ako „zákon o sociálnom poistení, resp. „zákon č. 461/2003 Z.z.“) rozhodol o zvýšení invalidného dôchodku žalobcu od 11.11.2019 na sumu 191,70 eur mesačne a súčasne podľa § 82 a § 293dx cit. zákona od 01.01.2020 o zvýšení jeho invalidného dôchodku na sumu 199,30 eur mesačne. Podkladom pre vydanie prvostupňového rozhodnutia bol posudok posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočky Košice zo dňa 18.12.2019, podľa ktorého je žalobca naďalej invalidný podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zvýšenou od 11.11.2019 na 80 % oproti pôvodnej miere, ktorá bola 60 %, a to za rozhodujúce zdravotné postihnutie ťažkú disociatívnu poruchu, podľa kapitoly V, položky 5, písm. b) prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z., teda na hornej hranici rozpätia od 50 % do 80%, so zohľadnením emočne nestabilnej poruchy osobnosti. Dátum zmeny miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bol stanovený od 11.11.2019, t. j. dňom psychiatrického nálezu.

3. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia žalovaná skonštatovala, že k žiadosti o prehodnotenie jeho zdravotného stavu doložil kontrolné psychologické a psychiatrické vyšetrenia, ktoré absolvoval od septembra 2017 do konca roku 2019. Kontrolné psychologické a psychiatrické vyšetrenie z novembra 2019 mu dokumentujú progresiu, zhoršenie základného rozhodujúceho ochorenia. Podľa

psychiatrického vyšetrenia prejavy disociatívnej poruchy u emočne nestabilnej osobnosti dlhodobo ovplyvňujú a zhoršujú sociabilitu a znižujú schopnosť efektívneho fungovania v rámci interpersonálnych vzťahov, ale aj v rámci kolektívu a spoločnosti. V prevahe afektívneho prežívania senzitivita až paranoidné spracovanie situácií vo vzťahu k okoliu. Pokus o farmakologické ovplyvnenie pre vedľajšie účinky zlyhal. Rozhodujúce zdravotné postihnutie žalobcu, ťažké narušenie osobnosti so závažným obmedzením výkonnosti organizmu, s narušením integrity psychických funkcií, posudkový lekár ústredia zaradil do kapitoly V, položka 5, písmeno b), prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z. s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 80 %. Dátum zmeny miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť stanovil dňom kontrolného psychiatrického a psychologického vyšetrenia zo dňa 11.11.2019, ktoré dokumentuje progresiu a zhoršenie narušenia integrity psychických funkcií u žalobcu. Potvrdil tak správnosť posúdenia zdravotného stavu žalobcu posudkovým lekárom Sociálnej poisťovne, pobočky Košice, uvedeného v odbornom posudku o invalidite zo dňa 18.12.2019.

4. Správny súd v napadnutom rozsudku vyhodnotil, že podstatou žalobných námietok žalobcu bolo tvrdenie, že žalované správne orgány nesprávne posúdili jeho nárok na invalidný dôchodok v časti dĺžky trvania jeho zdravotného postihnutia. Žalobca počas administratívneho konania, ale aj v súdnom konaní predkladal dôkazy o svojom postihnutí, ktoré malo nastať už pred dovŕšením 18. roku veku života, resp. určite pred 19.08.2016, resp. pred 11.11.2019. Správny súd preto zameral svoju pozornosť na to, či došlo k zmene zdravotného stavu žalobcu na základe lekárskej správy - nález zo dňa 11.11.2019, ktorý vyhotovil odborný lekár (psychiater) žalovaného a lekárskej správy zo dňa 18.12.2019 posudkového lekára Sociálnej poisťovne, ktorá bola podkladom preskúmaného rozhodnutia, a to oproti skorším lekárskeým správam posúdeným v skoršom konaní, t. j. pred 11.11.2019.

5. Správny súd skonštatoval, že dátum vzniku invalidity je podmienený medicínskymi zisteniami o takom dlhodobo nepriaznivom zdravotnom stave poistenca, ktorý znižuje jeho pracovnú schopnosť o viac ako o 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Pre rozhodnutie o priznaní invalidného dôchodku na základe podanej žiadosti poistenca je rozhodujúci dátum vzniku jeho invalidity (nie dátum vypracovania posudku). Správny súd sa stotožnil so záverom žalovanej, že z lekárskeých správ vyplýva jednoznačný medicínsky záver, prečo došlo k zvýšeniu miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť od 11.11.2019. Z lekárskeho nález zo dňa 11.11.2019 uvedeného vyplýva, že tento poznatok získal lekár až po neúspešnej farmakologickej liečbe žalobcu, pričom potvrdil zhoršenie stavu žalobcu oproti predchádzajúcemu stavu.

6. Proti uvedenému rozsudku podal žalobca (ďalej tiež ako „sťažovateľ“) kasačnú sťažnosť z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP. Žiadal, aby kasačný súd napadnutý rozsudok správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Alternatívne žiadal, aby kasačný súd zrušil preskúmané rozhodnutie a prvostupňové rozhodnutie v časti dĺžky priznaného zdravotného postihnutia v stave 80% od 11.11.2019. Kasačný súd zároveň žiadal, aby určil, že spĺňa podmienky pridelenia právneho zastúpenia v konaní.

7. Sťažovateľ skonštatoval, že nevie od roku 2015 uplatniť žiadnym spôsobom právnu pomoc v súlade s čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v súlade s čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru a podľa čl. 6 ods. 2 Civilného sporového poriadku má súd zohľadniť špecifické potreby strán sporu vyplývajúce z ich zdravotného stavu a sociálneho postavenia. Požadoval a požaduje od roku 2015 právneho zástupcu, a aj v konaní o tejto kasačnej sťažnosti. Zo žiadosti o pridelenie právneho zastúpenia, doloženej ku kasačnej sťažnosti, vyplýva, že sťažovateľ nemá žiadne právnické vzdelanie a ani žiadnu právnickú prax. Zároveň uviedol, že si zastúpenie advokátom nemôže zo svojho príjmu dovoliť a právnu pomoc v Centre právnej pomoci (ďalej len „Centrum PP“) si nemôže uplatniť z dôvodu nedôvery k Centru PP, lebo už v minulosti mu týmto Centrom právnej pomoci nebola poskytnutá kvalifikovaná právna pomoc, vedie s ním v iných súdnych konaniach spor.

8. Sťažovateľ uviedol, že predkladá dôkaz zo dňa 27.05.2022, ktorý jednoznačne preukazuje dĺžku trvania priznaného zdravotného postihnutia a dôsledok nedostatočného šetrenia žalovanou od roku 2015. V prílohe kasačnej sťažnosti doložil lekársku správu psychiatra J. J. J. zo dňa 27.05.2022, v ktorej je uvedené cit. „Psychické ťažkosti trvajú a ovplyvňujú psychický stav a správanie prakticky celý život a z faktu, že vo veku 19 a 4 mesiace bol stav hodnotený ako ťažšia recidivujúca neuróza u anomálnej osobnosti (na základe správy predloženej pacientom v júni 2020 vydanéj z archívu armády Českej republiky a vypracovanej v rámci základnej vojenskej služby) vyplýva, že poruchy so psychickými ťažkosťami ovplyvňovali život aj pred dovŕšením 18 roku veku“ a zo dňa 09.09.2019, z ktorej vyplýva, že

psychický stav a správanie ovplyvňujú prakticky celý dospelý život sťažovateľa. Zároveň doložil lekársku správu D.. J.. D., R., prednostu II. psychiatrickej kliniky zo dňa 09.09.2019, z ktorej rovnako vyplýva, že psychické ťažkosti sťažovateľa trvajú a ovplyvňujú psychický stav a správanie sťažovateľa prakticky celý dospelý život. Sťažovateľ doložil vyjadrenie jeho obvodnej lekárky, z ktorého vyplýva, že pri podaní žiadosti o invalidný dôchodok v roku 2015 ňou boli poskytnuté všetky podklady jeho zdravotného stavu z minulosti obsiahnuté v jeho zdravotnej dokumentácii, vrátane prihlášky zo dňa 11.03.1986 a Dotazníka branca z 15.01.1984, ktorých zadná strana obsahuje podstúpené vyšetrenia, kvôli ktorým bol sťažovateľ predčasne prepustený zo základnej vojenskej služby.

9. Sťažovateľ má za to, že ak by žalovaná prešetrovala jeho zdravotný stav podľa všetkých predložených odborných výsledkov súčasných a minulých a spolupracovala by s odborným lekárom sťažovateľa, tak by nemusel sústavne dopĺňať skutkový stav vyjadreniami odborných lekárov, z ktorých podľa neho vychádza najavo nedostatočné šetrenie už od roku 2015. Nevedel, že mohol žiadať o invalidný dôchodok, to zistil až po zmene všeobecného lekára v roku 2010, ale z jeho zdravotnej dokumentácie už boli odstránené všetky lekárske správy a vyšetrenia spred 18. roku života. Konštatoval, že správny súd mohol prizvať do konania znalca v odbore psychiatria na určenie dĺžky trvania recidivujúcich psychických porúch sťažovateľa.

10. Uviedol tiež, že mu bola žalovanou od roku 2015 zamlčaná možnosť vyžiadania zdravotnej dokumentácie z minulosti z archívu armády Českej republiky. Žiadal, aby predošlé súdne konania, vedené pod sp. zn. 5Sa/32/2016 a sp. zn. 2Sa/43/2018 boli súčasťou tohto konania, aby preukázal opodstatnenie svojich tvrdení.

11. Žalovaná sa k obsahu kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 27.06.2022. Uviedla, že dôvody, ktoré uvádza žalobca v kasačnej sťažnosti nepovažuje za opodstatnené. Má za to, že správny súd správne zistil skutkový stav veci a správne právne posúdil vec. Kasačnému súdu navrhla kasačnú sťažnosť zamietnuť ako nedôvodnú.

12. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná včas, oprávnenou osobou a je prípustná, bez pojednávania (§ 455 SSP), po oboznámení sa so súdnym a administratívnym spisom ako aj s dôvodmi kasačnej sťažnosti, ktorými nebol viazaný (§ 453 ods. 2 SSP) zistil, že napadnutý rozsudok je zákonný a kasačná sťažnosť je nedôvodná.

13. Z odôvodnenia preskúmaného rozhodnutia vyplýva, že v rámci súdneho konania sp. zn. 5Sa/32/2016 o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej zo dňa 28.04.2016 bol jeho zdravotný stav posúdený dňa 03.08.2016 za účasti prísediaceho lekára z odboru psychiatrie, ktorý po preštudovaní lekárskeho správ z odborných psychiatrických vyšetrení, priložených k žiadosti o invalidný dôchodok, dospel k záveru, že k úplnému zisteniu psychického stavu sťažovateľa je potrebná jeho hospitalizácia na psychiatrickej klinike za účelom diagnostického doriešenia. Sťažovateľ bol hospitalizovaný v dňoch 11.08.2016 až 19.08.2016, opakovane bol posúdený dňa 21.09.2016 s diagnostickým záverom neurotická porucha s dátumom vzniku invalidity 19.08.2016. Rozhodnutie zo dňa 28.04.2016 bolo autoremedúrou zrušené rozhodnutím zo dňa 14.09.2016, na základe čoho správny súd uznesením zo dňa 21.11.2017 súdne konanie zastavil podľa § 250d ods. 3 OSP. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie správneho súdu zo dňa 21.11.2017 potvrdil dňa 30.05.2018 a konanie o dovolaní žalobcu zastavil dňa 23.01.2019.

14. V dôsledku zmeny v posudkových záveroch prvostupňový správny orgán opätovne posúdil nárok žalobcu na invalidný dôchodok a jeho žiadosť zamietol rozhodnutím zo dňa 14.09.2017 z dôvodu, že nezískal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia. Odvolanie žalobcu žalovaná zamietla rozhodnutím zo dňa 21.08.2018. Zdravotný stav sťažovateľa bol na základe dožiadania správneho súdu v konaní sp. zn. 2Sa/43/2018 opätovne posúdený posudkovým lekárom žalovanej, za prítomnosti prísediaceho lekára z odboru psychiatrie na celkovú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60%. Dátum vzniku invalidity bol stanovený dňom prepustenia sťažovateľa z diferenciálno-diagnostickej hospitalizácie, t. j. 19.08.2016, kedy bol jeho psychický stav komplexne vyšetrený a uzavretý v kolektíve lekárov psychiatrického oddelenia. Správny súd žalobu proti tomuto rozhodnutiu zo dňa 21.08.2018 zamietol rozsudkom zo dňa 10.09.2019. Kasačná sťažnosť žalobcu bola odmietnutá podľa § 459 písm. a) SSP ako podaná oneskorene.

15. Z odôvodnenia preskúmaného rozhodnutia ďalej vyplýva, že sťažovateľ doplatil poistné na dôchodkové poistenie za obdobie 13.02.2013 do 06.04.2013 a dňa 21.01.2019 podal novú žiadosť o prehodnotenie invalidného dôchodku (pozn. kasačného súdu: z lekárskej správy vyplýva, že žiadosť podal 15.01.2019). Jeho zdravotný stav bol posúdený posudkovým lekárom sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne Košice dňa 15.01.2019 (pozn. kasačného súdu: z administratívneho spisu vyplýva, že lekárska správa posudkového lekára je datovaná dňa 05.2.2019), ktorý opätovne určil za rozhodujúce zdravotné postihnutie poruchu osobnosti a správania - emočne nestabilná osobnosť s významnými paranoidnými prejavmi stredne ťažkého až ťažkého stupňa, podľa kapitoly V, položka 5, písmeno b) prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení. Mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť určil na 50% so zvýšením o 10% za iné zdravotné postihnutia s ohľadom na disociatívnu (konverznú) poruchu, bližšie neurčenú, celková miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60%. Dátum vzniku invalidity ponechal dňom 19.08.2016. Na základe týchto posudkových záverov prvostupňový správny orgán opätovne posúdil nárok žalobcu na invalidný dôchodok a rozhodnutím zo dňa 11.02.2019 mu priznal invalidný dôchodok od 19.08.2016, súčasne sumu invalidného dôchodku zvýšil o pravidelnú valorizáciu za roky 2017, 2018 a 2019. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľ odvolanie nepodal, čím sa stalo právoplatným.

16. Z obsahu administratívneho spisu vyplýva, že zdravotný stav sťažovateľa bol v tu preskúmanom administratívnom konaní posudzovaný na základe jeho žiadosti o prehodnotenie zdravotného stavu zo dňa 19.09.2019. Prvostupňový správny orgán rozhodnutím zo dňa 08.01.2020 (preskúmané prvostupňové rozhodnutie) rozhodol o zvýšení invalidného dôchodku žalobcu od 11.11.2019 na sumu 191,70 eur mesačne a od 01.01.2020 na sumu 199,30 eur mesačne, a to na základe posudku posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočky Košice zo dňa 18.12.2019, z ktorého vyplýva, že miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť žalobcu bola zvýšená od 11.11.2019 na 80 % oproti pôvodnej miere, ktorá bola 60 %, a to za rozhodujúce zdravotné postihnutie ťažkú disociatívnu poruchu, podľa kapitoly V, položky 5, písm. b) prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení (t.j. na hornej hranici rozpätia od 50 % do 80%, pri zohľadnení emočne nestabilnej poruchy osobnosti. Dátum zmeny miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bol stanovený dňom psychiatrického nálezu od 11.11.2019.

17. Po podaní odvolania posudkový lekár v odbornom lekárskom posudku o invalidite zo dňa 26.02.2020 poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ podal žalobu, ktorou sa domáhal priznania miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v rozsahu 70% až 80% späť od dosiahnutia plnoletosti (pozn. kasačného súdu: zo súdneho registra vyplýva, že konanie, na ktoré poukazuje posudkový lekár bolo správnym súdom prejednané pod sp. zn. 2Sa/43/2018). Na súdnom pojednávaní (vo veci sp. zn.2Sa/43/2018) predložil odborné vyjadrenia psychiatra J.. J. G. J.. D., R., obe zo dňa 09.09.2019 a jeho obvodnej lekárky z 10.09.2019, z ktorých vyplýva, že u sťažovateľa sú prítomné prejavy disociatívnej poruchy ťažkej a emočne nestabilnej poruchy osobnosti, psychické poruchy trvajú a ovplyvňujú jeho psychický stav a správanie prakticky celý život. Z vyjadrenia praktickej lekárky vyplýva, že sťažovateľ týmto ochorením trpel už pred 18. rokom veku.

18. Posudkový lekár v odbornom lekárskom posudku o invalidite zo dňa 26.02.2020 ďalej uviedol, že kontrolné psychologické a psychiatrické vyšetrenia z novembra 2019 dokumentujú progresiu, zhoršenie základného rozhodujúceho ochorenia. Rozhodujúce zdravotné postihnutie sťažovateľa ťažké narušenie osobnosti so závažným obmedzením výkonnosti organizmu, s narušením integrity psychických funkcií posudkový lekár žalovanej zaradil do kapitoly V, položky 5, písm. b) prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 80%, a to odo dňa kontrolného psychiatrického a psychologického vyšetrenia z 11.11.2019, ktoré dokumentuje progresiu a zhoršenie integrity psychických funkcií sťažovateľa.

19. Námietka účastníka konania, týkajúca sa priznania invalidity z obdobia, keď bol ešte nezaopatreným dieťaťom s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť stanovenou na 80% nie je dôvodná. Žalovaná skonštatovala, že hoci sťažovateľ utrpel v detstve úraz hlavy pádom z výšky, bol podľa jeho vyjadrenia vyšetrený a ako následok pociťoval bolesti hlavy, neurologické vyšetrenia z neskoršieho obdobia však boli v norme. Najstaršie vyšetrenia sťažovateľa sú z rokov 1986 a 1987, kedy bol sťažovateľ sporadicky vyšetrovaný psychológom a psychiatrom ako nevyrovnaná osobnosť, avšak bez potreby liečby. Žalovaná skonštatovala, s poukazom na záver prepúšťacej správy z hospitalizácie

na psychiatrickej klinike od 11.08.2016 do 19.08.2016, že nemožno vyhovieť námietke sťažovateľa, týkajúcej sa priznania invalidity, keď bol ešte nezaopatreným dieťaťom.

20. Podľa § 70 ods. 2 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom ku dňu 07.05.2020 (právoplatnosť preskúmaného rozhodnutia) fyzická osoba má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stala invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt. Nárok na invalidný dôchodok tejto fyzickej osobe vzniká najskôr odo dňa dovŕšenia 18 rokov veku. Nárok na invalidný dôchodok má aj fyzická osoba, ktorá sa stala invalidnou počas doktorandského štúdia v dennej forme, nedovŕšila 26 rokov veku a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt.

21. Podľa § 71 ods. 1 cit. zákona poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

22. Podľa § 71 ods. 2 cit. zákona dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav je taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok.

23. Sťažovateľovi bol priznaný invalidný dôchodok od 19.08.2016, pričom rozhodujúcim zdravotným postihnutím u žalobcu je ťažké narušenie osobnosti so závažným obmedzením výkonnosti organizmu, s narušením integrity psychických funkcií posudkový lekár žalovanej zaradil do kapitoly V, položky 5, písm. b) prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení. Odo dňa kontrolného psychiatrického a psychologického vyšetrenia z 11.11.2019 mu bola zvýšená miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zo 60% na 80 % pri rozhodujúcom zdravotnom postihnutí zaradenom do kapitoly V, položka 5, písmeno b), prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z. V prejednávanej veci sťažovateľ nenamietal určenie rozhodujúceho zdravotného postihnutia a miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 80%, ale dátum, od ktorého mu žalovaná túto mieru priznala. Sťažovateľ je presvedčený, že k vzniku jeho rozhodujúceho ochorenia v tejto miere poklesu došlo v čase, keď bol ešte nezaopatreným dieťaťom, psychickými problémami trpel celý život, čo majú dokazovať lekárske správy a aj jeho prepustenie zo základnej vojenskej služby na základe recidivujúceho ťažkého psychického stavu zo dňa 06.03.1986, keď mal len 19 rokov a 4 mesiace.

24. Kasačný súd konštatuje, že nie je sporné, že psychickými problémami žalobca trpel aj v čase prezenčnej základnej služby, ako to vyplýva z najstarších vyšetrení sťažovateľa z rokov 1986 a 1987 (t.j. až z obdobia jeho dospelosti), kedy bol sťažovateľ sporadicky vyšetrovaný psychológom a psychiatrom ako nevyrovnaná osobnosť, avšak bez potreby liečby. Je tiež preukázané, že v detstve utrpel úraz hlavy pádom z výšky a podľa jeho vyjadrenia bol vyšetrený, ako následok pociťoval bolesti hlavy, neurologické vyšetrenia z neskoršieho obdobia však boli v norme. Tiež je preukázané zo správy J.. J. z 27.05.2022, ktorá sa však týka skutkového stavu pred právoplatnosťou preskúmaného rozhodnutia, že vo veku 19 a 4 mesiace bol jeho stav hodnotený ako ťažšia recidivujúca neuróza u anomálnej osobnosti (na základe správy predloženej pacientom v júni 2020 vydané z archívu armády Českej republiky a vypracovanej v rámci základnej vojenskej služby). Všetky tieto nálezy svedčia o tom, že žalobca už mladosti bol nevyrovnaná osobnosť, avšak nebolo preukázané, že by tento jeho stav bolo potrebné liečiť a že by bol liečený. Žalobca bol u psychiatra sledovaný až od roku 2014. Už vôbec nebolo preukázané, že by tento jeho stav v mladosti mohol byť hodnotený ako ochorenie majúce za následok pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ako to navrhuje žalobca. Napokon, samotné prvotné posúdenie jeho invalidity na základe jeho žiadosti o priznanie invalidného dôchodku bolo riadne a precízne vykonané v rámci jeho diferenciálno-diagnostickej hospitalizácie, ktorá skončila 19.08.2016, kedy bol jeho psychický stav komplexne vyšetrený a uzavretý v kolektíve lekárov psychiatrického oddelenia. Treba zdôrazniť, že toto komplexné vyšetrenie stanovilo dátum vzniku invalidity na deň 19.08.2016, pričom pred týmto dňom nebola porucha osobnosti a správania diagnostikovaná. Keďže pred týmto dátumom invalidizujúce rozhodujúce ochorenie vôbec nebolo zistené, nie je na mieste namietat, že bol dôvod na zvýšenie jeho percentuálneho ohodnotenia zo 60% na 80 %. Pokiaľ teda žalobca namietal, že mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť mal 80 % už pred dátumom, odkedy bol uznaným za invalidného (19.08.2016), žiaden takýto dôkaz na preukázanie tohto tvrdenia nepredložil.

25. Žalobca ďalej namietal, že zvýšenú mieru poklesu vykonávať zárobkovú činnosť mal aj pred 11.11.2019, teda pred dňom, od ktorého mu bola miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zvýšená o 80 % tu preskúmanými rozhodnutiami o zvýšení invalidného dôchodku. Ani toto tvrdenie žalobca nijako nepreukázal. Naopak, predložil kontrolné psychologické a psychiatrické vyšetrenia, ktoré absolvoval od septembra 2017 do konca roku 2019, pričom práve až kontrolné psychologické a psychiatrické vyšetrenia z novembra 2019 dokumentujú progresiu, zhoršenie základného rozhodujúceho ochorenia, čo bolo podmienené tým, že pokus o farmakologické ovplyvnenie u neho pre vedľajšie účinky zlyhal.

26. Kasačný súd sa stotožnil s názorom správneho súdu, že je správny záver žalovanej o zvýšení miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na 80% práve od dátumu 11.11.2019. Tento záver je podložený obsahom lekárskej správy odborného lekára (psychiatra) zo dňa 11.11.2019, z ktorej vyplýva, že prejavy rozhodujúceho zdravotného postihnutia sťažovateľa dlhodobo ovplyvňujú a zhoršujú jeho sociabilitu, znižujú schopnosť jeho efektívneho fungovania v rámci interpersonálnych vzťahov, ale aj v rámci kolektívu a spoločnosti, pričom došlo k zhoršeniu jeho zdravotného stavu oproti predchádzajúcemu stavu, pri súčasnej neúspešnej farmakologickej liečbe.

27. Sťažovateľ žiadal o priznanie invalidity z obdobia, keď bol nezaopatreným dieťaťom, avšak takáto skutočnosť v administratívnom konaní preukázaná nebola a nevyplýva ani z lekárskeho správ z psychiatrických vyšetrení zo dňa 09.09.2019, na ktoré poukazuje sťažovateľ v kasačnej sťažnosti. Tieto lekárske správy boli podkladom lekárskej správy žalovanej zo dňa 26.02.2020, pričom lekárska správa zo dňa 27.05.2022 (pripojená prvý krát až ku kasačnej sťažnosti) nemohla byť žalovanou vyhodnotená, pretože bola vyhotovená až po právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia. Kasačný súd však zároveň konštatuje, že posudzovanie dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu a poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je lekárskou posudkovou činnosťou dôchodkového poistenia (§ 153 ods. 3 písm. a) zákon o sociálnom poistení), ktorej výkon zákon o sociálnom poistení nezveruje ošetrovateľovi, ale výhradne posudkovému lekárovi sociálneho poistenia príslušnej pobočky a posudkovému lekárovi sociálneho poistenia ústredia (§ 153 ods. 5 cit. zákona).

28. K námietke sťažovateľa, že mu žalovaná zamlčala možnosť vyžiadať si zdravotnú dokumentáciu z archívu armády kasačný súd konštatuje, že účastník konania je povinný navrhnuť dôkazy na podporu svojich tvrdení a bolo vo výhradnej dispozícii žalobcu túto dokumentáciu si vyžiadať. K námietke, že správny súd mohol do konania prizvať znalca z odboru psychiatrie kasačný súd konštatuje, že žalobca v správnom súdnom konaní návrh na vykonanie takéhoto dôkazu nepredložil a zo záverov lekárskeho správ správnych orgánov a lekárskeho správ odborných lekárov, predložených v administratívnom konaní žalobcom, nie sú žiadne rozpory v odborných otázkach, ktoré by bolo potrebné znaleckým dokazovaním odstraňovať.

29. Kasačný súd uzatvára, že posudkoví lekári objektívne zistili zdravotný stav sťažovateľa na základe lekárskeho správ, ktoré sťažovateľ do správneho konania predložil a ktoré svedčili o zhoršení jeho zdravotného stavu a znížení jeho schopnosti pracovať oproti zdravotnému stavu zistenému v lekárskej správe zo dňa 05.02.2019 do tej miery, že mu posudkový lekár priznal 80% mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť podľa kapitoly V, položky 5, písm. b) prílohy č. 4 k zákonu o sociálnom poistení, a to odo dňa kontrolného psychiatrického a psychologického vyšetrenia z 11.11.2019.

30. Pokiaľ žalobca žiadal, aby v rámci tohto súdneho konania preskúmal aj rozhodnutia, ktoré už boli preskúmané v súdnych konaniach pod sp. zn. 5Sa/32/2016 a 2Sa/43/2018, uvedená požiadavka je v rozpore s § 145 ods. 6 SSP, podľa ktorého len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať a rozhodovať znova, resp. s ustanoveniami SSP, ktoré stanovujú podmienky konania pred správnym súdom.

31. K žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu kasačný súd uvádza, že postup pri ustanovovaní právneho zástupcu osobám v materiálnej núdzi je upravený zákonom č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z.z.“). Novela vykonaná zákonom č. 332/2011 Z.z. s účinnosťou od 01.01.2012 odňala súdom rozhodovaciu právomoc ustanovovať účastníkovi zástupcu na účely poskytovania kvalifikovanej právnej pomoci a túto právomoc preniesla na CPP a teda kasačný súd nemá právomoc o ustanovení právneho zástupcu sťažovateľovi rozhodnúť. V tejto súvislosti poukazuje na uznesenie Ústavného súdu

SR sp. zn. I. ÚS 491/2023, podľa ktorého z právneho poriadku Slovenskej republiky správnym súdom ani najvyššiemu správne súdu nevyplýva oprávnenie ani povinnosť ustanoviť účastníkovi právneho zástupcu pre správne súdne konanie. Skutočnosť, že žalobca subjektívne nechce byť zastúpený Centrom PP, na nemožnosť ustanoviť mu zástupcu zo strany správnych súdov nemá žiaden vplyv.

32. Keďže kasačná sťažnosť je v celom rozsahu nedôvodná a správny súd rozhodol vecne správne, bolo potrebné kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP zamietnuť.

33. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší správny súd tak, že ich náhradu žalovanej ako úspešnej účastníčke nepriznal z dôvodu, že nedošlo k naplneniu predpokladu plynúceho z § 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 SSP. Žalobca, ktorý v tomto konaní úspech nemal podľa § 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP, nemá právo na ich náhradu.

34. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.